

ÈTICA NICOMAQUEA: UN RESUM

Ètica Nicomaquea
Text revisat i traducció de Josep Batalla
Barcelona: Fundació Bernat Metge, 1995
2 vols.

Selecció de textos:
Dr. Joan ORDI i FERNÁNDEZ

L'*Ètica Nicomaquea* en la seva edició catalana publicada per la Fundació Bernat Metge consta de dos volums. El primer conté els llibres I-IV; el segon, els llibres V-X.

El primer va precedit d'una introducció de Josep Batalla (pp. 7-138), que s'articula en les parts següents:

- I. **Mentalitat i moralitat gregues** (pp. 7-36): heroisme i virtut, civilitat i llibertat, enraonament i passió, educació i saviesa, bellesa i religiositat.
- II. **Coneixement del món segons Aristòtil** (pp. 37-69): activitat intel·lectual, recerca metòdica, experiència, ciència, saviesa.
- III. **Filosofia pràctica aristotèlica** (pp. 69-101): perfeccionament de la natura humana, teoria de l'acció, ètica i política, felicitat i contemplació, del peripatetisme al neoaristotelisme.
- IV. **L'Ètica nicomaquea** (pp. 102-127): doctrines ètiques en els escrits perduts, l'*Ètica eudemea* i l'*Ètica magna*, estil i composició, tradició manuscrita, edicions impreses.
- V. **Bibliografia selecta** (pp. 128-133).
Conspectus siglorum (pp. 135-138).

Contingut dels volums			
Volum I		Volum II	
Llibre I	Bé, fi i felicitat.	Llibre V	Virtuts ètiques (i 3): justícia.
Llibre II	Acostumament i virtuts .	Llibre VI	Virtuts intel·lectuals : art, prudència, intel·lecte, saviesa.
Llibre III	Escolliment, deliberació i volició. Virtuts ètiques (1): coratge i templança.	Llibre VII	Desordres ètics : immoderació, morbositat, perversitat, irracionalitat, mol·lície, desenfrenament, obstinació, insensibilitat. Plaer (1): plaer i bé.
Llibre IV	Virtuts ètiques (2): liberalitat magnificència, magnanimitat, mansuetud, amabilitat, veracitat, jovialitat i punt d'honor.	Llibre VIII	Amistat (1): definició, classes, analogies amb els règims polítics, entre iguals i desiguals.
		Llibre IX	Amistat (i 2): conflictes, trencaments, benvolença, concòrdia, comunió.
		Llibre X	Plaer (i 2): teories sobre el plaer, plaer i bé, felicitat, contemplació, legislació i política.

FRASES SELECTES ORDENADES PER TEMES

Vol.
I

Bé i fi

«Tota art, tota recerca, com també tota acció i tot propòsit tendeixen, pel que sembla, vers algun bé. Per aquest motiu, hom ha fet veure encertadament que el bé és allò vers què tot tendeix.»	1,1
«Si hi ha, doncs, un fi dels actes, que volem per si mateix i pel qual volem els altres fins, de manera que no elegim res per cap altre fi – si ho féssim tendiríem a l'infinit, i consegüentment el desig seria buit i va –, aleshores, és evident que aquest fi haurà d'ésser el bé, el bé summe. Oi que el seu coneixement tindrà una influència decisiva sobre la nostra vida talment que, com si fóssim arquers que apunten a un fitó, ens permetrà sobretot d'atènyer allò que ens cal?»	1,1
«És evident, doncs, que hi ha dues menes de béns dels quals podem parlar: els uns que ho són en si mateixos i els altres que ho són en quant mitjans.»	1,4
«El bé, doncs, no és res de comú que es refereixi a una sola idea. [...] Car, si el bé que atribuïm comunament a molts béns fos quelcom d'únic que existís separatament o en si mateix, és evident que seria irrealitzable i inassolible per a l'home. I, tanmateix, cerquem un bé realitzable i assolible.»	1,4
«Ara, en tota activitat i en tot escolliment, el bé és el fi, car tothom fa la resta de coses amb vista a aquest fi.»	1,5
«El bé summe, tanmateix, es manifesta com l'objectiu final. [...] En general, doncs, considerem que és un objectiu final allò que sempre escollim per si mateix, i mai per una altra cosa. / Hom diria que la felicitat és aquest objectiu final, ja que sempre l'elegim per ella mateixa, i mai per res més.»	1,5
«Admetent que això sigui així, resulta que el bé humà és una activitat de l'ànima realitzada d'acord amb la virtut; i, si les virtuts són moltes, la realitzada segons la millor i la més perfecta de les virtuts; i, a més a més, en una vida aconclerta.»	1,6
«El fi de tota activitat és adequar-se a l'habitud que l'origina. I això val també per al coratjós, perquè, com que el coratge és quelcom de noble, el seu fi també serà noble. Car tot es defineix mitjançant el seu fi.»	3,10
«A més, el bé es dona en l'activitat i en l'habitud.»	7,13
«Ara, en tot ésser, allò que hi és desitjable és quelcom de bonhomíós; i allò	10,2

màximament desitjable és el bé suprem. [...] Per tant, allò que és bo per a tot ésser, allò vers què tot ésser tendeix, això és precisament el bé.»	
---	--

Coneixement i idees metafísiques

«Car és propi de l'home instruït exigir en cada cosa el rigor que li escau pel seu gènere i en consonància amb la natura de l'assumpte.»	1,1
«No se'ns ha d'escapar la diferència que hi ha entre els raonaments que parteixen dels principis i els que condueixen als principis.»	1,2
«Tanmateix, allò que existeix per si mateix, la substància, és naturalment anterior a la relació, car el relatiu sembla ésser un brot o accident del que existeix, de manera que no hi haurà una idea comuna a la substància i a la relació.»	1,4
«És evident, doncs, que no hi ha res que sigui universalment comú i únic ensems. Car res no es predica en totes les categories; tan sols en una.»	1,4
«Hom es podria preguntar encara què volen dir els platònics amb l'expressió <i>cadascun-en-si-mateix</i> , atès que el mateix contingut racional s'aplica a <i>hom-en-si-mateix</i> i a <i>home</i> , car, en la mesura que ambdues expressions es refereixen a l'home, no hi ha cap diferència entre elles. I si això és així, tampoc no n'hi ha cap entre el <i>bé-en-si-mateix</i> i el <i>bé</i> .»	1,4
«Certament, el més terrible és la mort. És una fi més enllà de la qual no hi ha, aparentment, ni bé ni mal per al difunt.»	3,9
«La necessitat, com si fos un element comú, manté la cohesió social.»	5,8
«[...] tant els termes primers com els darrers, els podem intel·ligir, però no pas raonar.»	6,12
«Hi ha una potència, anomenada <i>habilitat</i> , que es caracteritza per la seva tendència a fer-nos capaços de realitzar allò que condueix vers l'objectiu proposat i que permet d'assolir-lo.»	6,13
«Convé no solament afirmar la veritat, sinó també descobrir la causa de l'error. Fent-ho, ens refermem en el nostre convenciment, ja que, quan descobrim per què sembla veritat el que no ho és, quedem més convençuts de què és veritat.»	7,15
«En efecte, allò que procedeix d'una causa pertany a aquesta causa – per exemple, una dent, un cabell, o el que sigui, pertany al vivent que ho posseeix -, mentre que allò que és generat no posseeix pas en si mateix la causa que ho ha engendrat, o en tot cas ho posseeix en un grau inferior.»	8,14

«De fet, veiem que l'intel·lecte constitueix l'ésser de cadascú o, si més no, veiem que n'és la part més important.»	9,4
«Sembla, doncs, que el capteniment del benefactor s'assembla al de l'artesà: l'afavorit és una obra que ells han fet, i l'estimen més arduosament que no pas l'obra estima el qui l'ha fet. / La causa d'això és que l'ésser és desitjable i amable per a tothom, i que nosaltres existim de resultes de l'activitat, això és, pel fet de viure i d'actuar. En aquest sentit, l'obra és com l'agent en acte. Per això, delegem l'obra perquè delegem l'ésser. Tot això és natural. L'obra palesa, fent-ho actualitat, allò que hom és en potència.»	9,7
«Ara bé, la vida és definida, en el cas dels animals, per la potència sensitiva; i, en el cas dels homes, per la potència sensitiva i per la intel·lectiva. / La potència s'adreça a l'acte, i allò que és predominant es troba en l'acte. Sembla, doncs, que viure consisteix, predominantment, a sentir i a pensar. / El fet de viure forma part d'allò que és bo i plaent per si mateix. Car és quelcom de definit, i allò que és definit sorgeix de la natura del bé.»	9,9
«[...] en qualsevol activitat, hi ha quelcom que s'adona d'allò que hom fa, talment que, en sentir, hom s'adona que sent o, en pensar, que pensa. D'aquesta manera, adonar-se que hom sent i que hom pensa és adonar-se que hom existeix, perquè, com hem dit, existir vol dir sentir o pensar. / Per tant, adonar-se que hom viu és quelcom de plaent en si mateix, ja que la vida és naturalment bona, i adonar-se que hom posseeix un bé és plaent. Així, viure és desitjable, sobretot per als que són bon, car per a ells existir és bo i plaent, ja que són conscient d'allò que és bo en si mateix.»	9,9
«Les coses són tal com tothom creu que són, afirmem nosaltres. I qui es vulgui desfer d'aquest convenciment no en trobarà pas cap de més fiable.»	10,2
«A més, és impossible que un moviment, mentre es va realitzant en el temps, sigui perfecte en la seva essència. Només ho serà quan s'haurà acomplert del tot.»	10,3
«I allò que s'acompleix en un instant existeix com un tot.»	10,3
«Tot sentit actua sota la dependència d'allò sensible que constitueix el seu objecte. L'activitat és perfecta quan el sentit està ben disposat envers el més noble d'allò que pot ésser el seu objecte.»	10,4
«La vida és com una activitat i cadascú la fa en allò que més s'estima.»	10,4
«Si els arguments concorden amb les obres, cal retenir-los; però, si discrepen de la vida, cal rebutjar-los.»	10,9

Felicitat

«[...] tothom admet que viure amb plenitud i actuar plenament bé són el mateix que ésser feliç.»	1,2
«Quant al bé i a la felicitat, no és gens desenraonat de pressuposar que es troben en la manera de viure.»	1,3
«Considerem que és autàrquic allò que, tot sol, fa que la vida sigui desitjable, i allò que no fretura de res. I creiem que això és la felicitat.»	1,5
«La felicitat se'ns mostra, doncs, com l'objectiu final i autàrquic, essent com és el fi dels actes.»	1,5
«A més, la tasca de l'home consisteix en una activitat de l'ànima, realitzada d'acord amb la raó, o almenys sense prescindir-ne.»	1,6
«Concorda, encara, amb aquesta doctrina el fet que l'home feliç és aquell que viu amb plenitud i actua plenament bé. Car diem que una vida plena i una actuació plenament reeixida gairebé s'identifiquen.»	1,8
«No pot pas ésser completament feliç qui té un aspecte ben desagradable, és de llinatge deshonorós, es troba sol i sense fills.»	1,9
«De fet, tothom veu que la felicitat és de les coses més divines que tenim, encara que no sigui un regal dels déus, ans calgui assolir-la mitjançant la virtut i un cert aprenentatge o exercici.»	1,10
«Les activitats que tenen una funció decisiva en l'obtenció de la felicitat són aquelles que hom fa d'acord amb la virtut; mentre que les realitzades en contra obtenen un efecte contrari.»	1,12
«Ja que la felicitat és una activitat de l'ànima realitzada d'acord amb la virtut perfecta, cal examinar què és la virtut.»	1,13
«Després d'haver parlat de les virtuts, de l'amistat i dels plaers, ens cal tractar esquemàticament de la felicitat, per tal com l'hem considerada el fi de tot el que és humà.»	10,6
«La felicitat no està, doncs, en el divertiment. Seria realment absurd que el fi de l'home fos divertir-se, com si calgués passar tota la vida preocupat i patint molt per a esbargir-se. Tot ho elegim, per dir-ho així, amb vista a una altra cosa llevat de la felicitat, que és el fi últim. Per tant, afanyar-se i patir per divertir-se és una actitud nècia i molt infantil. En canvi, esbargir-se a fi d'afanyar-se més, com deia Anacarsis, sembla prou assenyat. El divertiment és una mena de repòs. Com que no podem treballar continuament, ens cal reposar. Per tant, el repòs no és un fi, ja que reposem amb vista a	10,6

l'activitat.»	
«Així, sembla que la vida feliç és aquella que transcorre d'acord amb al virtut. Comporta afany, i no pas divertiment. Per tant, mantenim que allò que és afanyós és millor que allò que és rialler i jocós; que l'activitat d'allò que és millor prové sempre de la part superior de l'home o de l'home superior; i que, per això, l'activitat d'allò que és millor és, en si mateixa, superior i proveïdora de la felicitat més gran.»	10,6
«Doncs bé, tant si això millor és quelcom de diví com si és el més diví del que hi ha en nosaltres, el fet és que aquesta activitat, feta d'acord amb la virtut que li és pròpia constitueix la felicitat perfecta. I, tal com hem dit, aquesta activitat és contemplativa. / [...] Aquesta activitat és, sens dubte, la més excel·lent, per tal com l'intel·lecte és el més excel·lent d'allò que posseïm, i l'intel·ligible és el més excel·lent d'allò que podem conèixer.»	10,7

Filosofia

«Hi ha, a més, un argument sofístic que és una aporia. En efecte, els sofistes, a fi de mostrar llur habilitat, tracten de refutar el contrari amb una paradoxa; però l'argumentació amb què ho fan esdevé una aporia. Car la pensa queda travada quan, d'una banda, no vol restar on és perquè no li plau la conclusió assolida i, d'altra banda, no pot avançar perquè no pot refutar l'argumentació proposada.»	7,3
«Cal, això sí, que la recompensa estigui en relació amb l'escolliment de qui presta el servei, perquè l'escolliment caracteritza tant l'amic com la virtut. Sembla que és així com hem de tractar els qui ens han comunicat la filosofia. El do rebut no es mesura en diners, ni li escau tampoc cap mena d'honor. Bastarà, segurament, com en el cas dels déus i dels pares, que els retem allò que puguem.»	9,1
«[...] tothom admet que la més plaent de totes les activitats que estan d'acord amb la virtut és aquella que està d'acord amb la saviesa. Sembla, si més no, que la filosofia enclou plaers admirables per llur puresa i fermesa, de manera que és comprensible que l'existència dels qui saben sigui més plaent que la dels qui cerquen. / Així, el que anomenem autarquia s'esdevindrà, més que més, en l'activitat contemplativa.»	10,7
«Doncs bé, si això és així, aleshores aquesta activitat constituirà la felicitat perfecta de l'home, solament que abasti tota la vida, perquè en la felicitat res no pot ésser incomplet. / És clar que una vida d'aquesta mena podria ésser massa elevada per a la condició humana. Car ningú no viurà així, comptant només amb la seva humanitat; caldrà que compti amb allò de diví que hi ha en ell.»	10,7
«Per tant, si l'intel·lecte és diví en relació amb l'home, la vida que està d'acord amb l'intel·lecte també és divina en relació amb la vida humana.»	10,7
«[...] allò que és propi de la natura de cada ésser és el més excel·lent i el	10,7

més plaent per a cada ésser. Això, per a l'home, és la vida que està d'acord amb l'intel·lecte, perquè més que més l'home és intel·lecte. Per tant, aquesta vida és també la més feliç.»	
«Per tant, l'activitat divina – la més venturosa de totes les activitats – és contemplativa. I, en conseqüència, de les activitats humanes, aquella que sigui més afí a l'activitat divina serà, també, la que proporcioni més felicitat.»	10,8
«Només hi ha felicitat, doncs, allí on hi ha contemplació, de manera que com més puguem contemplar, més feliços serem; no accidentalment, sinó a causa de la mateixa contemplació, car, per si mateixa, la contemplació és quelcom d'honorable. Per consegüent, la felicitat no és sinó una mena de contemplació.»	10,8
«El qui actua d'acord amb l'intel·lecte i el cultiva sembla assolir l'estat més perfecte i, alhora, esdevenir el més estimat dels déus.»	10,9
«En conseqüència, podem concloure també que el savi és més feliç que ningú.»	10,9
«Els sofistes, però, fan professió d'ensenyar la política sense haver-la practicada. En canvi, els qui la practiquen, els polítics, l'ensenyen mitjançant llur capacitat i no pas mitjançant llur pensa.»	10,10
«Els sofistes fan professió de saber política però, evidentment, són molt lluny d'ensenyar-ne. En general, no saben ni què és ni sobre què versa. Si ho sabessin, no la identificarien amb la retòrica ni la hi subordinarien.»	10,10

Plaer

«[...] les accions dutes a terme d'acord amb la virtut seran plaents per si mateixes.»	1,9
«Si existís ningú per a qui res no fos plaent i tot fos indiferent, aquest estaria molt lluny d'ésser humà.»	3,14
«Teoritzar sobre el plaer i sobre el dolor és competència del filòsof polític, car ell, a la manera d'un arquitecte, fonamenta el fi en relació amb el qual diem si una cosa és bona o dolenta, en sentit absolut.»	7,12
«En efecte, ni els plaers són processos nit tots els plaers es produeixen mitjançant processos, ans són activitats i, doncs, un fi.»	7,13
«Per tant, no és exacte de dir que el plaer és un procés percebut, ans caldria dir, més aviat, que és una activitat de l'habitud duta a terme d'acord amb la natura. Àdhuc caldria parlar d'una activitat no impedida, en comptes d'una	7,13

activitat percebuda.»	
«Tothom reconeix que el dolor és un mal i que cal defugir-lo. De fet, ho pot ésser en absolut o en un cert sentit, això és, en la mesura que ens és un impediment. Ara, allò que és contrari al que s'ha de defugir – en quant cal defugir-ho, és a dir, en quant mal – això és un bé. Necessàriament, doncs, el plaer és un bé.»	7,14
«Per això, creient que la felicitat consisteix en una vida plaent, tothom conjumina felicitat amb plaer.»	7,14
«És prou evident que la natura defuig el que és molest i tendeix vers el que és plaent.»	8,6
«Allò que ens és plaent prové sia de l'activitat del present, sia de l'esperança del futur, sia de la memòria del passat. D'aquestes tres menes, la més plaent, i igualment la més amable, és la que prové de l'activitat.»	9,7
«Pel que sembla, el plaer es troba íntimament vinculat amb la nostra espècie. / Car plaer i dolor s'estenen al llarg de la vida i tenen un pes i un influx decisius en l'assoliment de la virtut i de la vida feliç-»	10,1
«Sembla clar, doncs, que el plaer no és pas el bé, i que tot plaer no és pas desitjable. També sembla clar que alguns plaers, diferents dels altres per llur espècie o per llur origen, són desitjables per si mateixos.»	10,2
«Si, com tothom admet, això és així, i si la virtut i el qui és bo són la mesura de cada cosa, aleshores seran plaers aquells que semblin tals a qui és bo, i serà plaent allò en què es complaui el qui és bo.»	10,5

Política

«Hom diria que ha d'ésser l'objecte de la ciència principal i més fonamental. I, evidentment, aquesta és la política. Ella estableix quines ciències són necessàries en les ciutats i quines – i en quin grau – correspon d'aprendre a cadascú.»	1,1
«Car, per natura, l'home és un ésser polític.»	1,5
«Hi hem establert que el fi suprem és el de la política, ja que aquesta abans de res es preocupa per afaiçonar els ciutadans, això és, vetlla per fer-los bons i perquè accomplixin accions nobles.»	1,10
«Hi ha tres règims polítics, amb les corresponents desviacions, les quals no són res més que llurs corrupcions. Aquests tres règims són: la reialesa, l'aristocràcia i un tercer, basat en el cens dels béns, que hauríem d'anomenar <i>timocràcia</i> , però del qual gairebé tothom en diu <i>règim constitucional</i> . D'aquests tres, el millor sembla ésser la reialesa, i el pitjor, la timocràcia. / La desviació de la reialesa és la tirania. Totes dues són monarquies, tanmateix llur diferències són moltes. El tirà cerca la seva conveniència; el rei, la conveniència dels governants. [...] / De l'aristocràcia es passa a l'oligarquia, a causa de governants viciosos. [...] Aleshores és quan governen uns quants de perversos, en lloc dels més bonhomiosos. De la timocràcia es passa a la democràcia, perquè son frontereres; la timocràcia també vol ésser un govern conforme a la majoria, per tal com considera iguals tots els qui són al cens. La democràcia és la menys corrupta de les desviacions, per tal com és una lleugera perversió del règim constitucional.»	8,12
«La democràcia es dóna sobretot en aquells casals en què no hi ha ningú que faci d'amo, car tothom és igual; i en aquells en què el qui mana és feble, i tothom hi fa el que vol.»	8,12
«Conseqüentment, en les tiranies, tant les amistats com la justícia hi són en grau mínim, mentre que en les democràcies, ambdues coses hi són en grau màxim. Car els ciutadans, essent-hi iguals, hi tenen moltes coses en comú.»	8,13
«És difícil, però, de tenir des de jove un recte encaminament cap a la virtut, sense haver estat educat sota unes lleis rectes.»	10,10
«Com que els nostres predecessors han deixat inexplorat el camp de la legislació, convé, sens dubte, que ens hi dediquem. En general, hem d'estudiar allò que es refereix als règims polítics, per tal de completar, en la mesura que puguem, la filosofia dels afers humans.»	10,10

Principis de moral

«En poques paraules, les habituds s'originen a partir d'activitats que els són semblants. Per això, cal que les activitats dutes a terme tinguin certes qualitats, ja que les nostres habituds seran tal com siguin aquestes activitats. No és pas irrellevant, doncs, que de joves ens acostumem a captenir-nos d'aquesta o d'aquesta altra manera, ans és important, millor dit, fonamentalíssim.»	2,1
«Un senyal revelador de les nostres habituds, l'hem de saber veure en el plaer o en el dolor que experimentem quan actuem.»	2,2
«La nostra preferència i el nostre refús s'adrecen a tres objectes: allò que és noble, allò que és convenient i allò que és plaent; i, en sentit contrari, allò que és ignominiós, allò que és perjudicial i allò que és dolorós. En aquest afer, el qui és bo emprèn el camí recte, el qui és dolent es desorienta, sobretot pel que fa al plaer.»	2,2
«Considero passions: el desig, la ira, el temor, la temeritat, l'enveja, la joia, l'amistat, l'odi, el deler, la gelosia, la compassió; tot allò, en general, que comporta plaer o dolor. Considero potències allò en virtut de què som afectats per les passions; per exemple, allò en virtut de què som capaços d'airar-nos, d'entristir-nos o de compadir-nos. Considero habituds allò en virtut de què ens captenim bé o malament, en quant som afectats per les passions. Pel que fa a la ira, per exemple, ens captenim malament si actuem desmesuradament o apàticament, mentre que ens captenim bé si actuem mesuradament; observació que val per a les altres passions. / Ni les virtuts ni els vicis, doncs, són passions.»	2,4
«Sembla que és involuntari tot allò que hom fa forçat o per ignorància. És forçós allò que s'esdevé per un principi exterior, talment que ni l'agent ni el pacient ni intervenen per res.»	3,1
«Tot allò que hom fa per ignorància és <i>no voluntari</i> ; involuntari, en canvi, ho és allò en què hi ha pesar i recança.»	3,2
«Sembla que tampoc no és el mateix actuar per ignorància que actuar amb ignorància.»	3,2
«Tot malvat ignora què li cal fer i de què li cal apartar-se. Aquest error és la causa originària de totes les injustícies i de totes les maldats plegades. Tanmateix, cal evitar d'atribuir el terme <i>involuntari</i> a una acció comesa per qui ignora què li convé. Car la ignorància en el moment de l'escolliment no és pas la causa de la involuntarietat de l'acte, ans de la seva maldat.»	3,2
«Deliberem sobre allò que es troba en el nostre poder i que és factible; això és l'últim que ens resta per considerar. Car, malgrat que la natura, la necessitat i l'atzar semblin causes de l'acció, només ho són l'intel·lecte i l'obrar humà.»	3,5

«No deliberem pas sobre els fins, sinó sobre els mitjans.»	3,5
«L'objecte de la deliberació és el mateix que el de l'escolliment, però amb una diferència, que el de l'escolliment ha estat prèviament determinat. Car escollim allò sobre què, guiats per un criteri, hem decidit de deliberar.»	3,5
«Com que allò que hem escollit és quelcom que es troba en el nostre poder, quelcom que desitgem i sobre què hem deliberat, l'escolliment serà el desig deliberat d'allò que es troba en el nostre poder. En decidir-nos, un cop hem deliberat, no fem res més que desitjar d'acord amb la deliberació.»	3,5
«Si aquestes opinions no ens satisfan, no hauríem de dir potser, que allò que hom vol és, absolutament i veritablement, el bé, encara que cadascú vulgui solament el bé que li sembla que ho és? Si fos així, l'home dreturer voldria allò que és bo de veritat; el malvat, qualsevol avantatge fortuït.»	3,6
«El dreturer tot ho jutja rectament i en tot li apareix el que és veritable. Per a cada habitud hi ha un ideal propi de noblesa i de plaer. Ara, el que justament caracteritza el dreturer és que aprecia allò que manifestament hi ha de veritat en cadascuna de les coses, talment que ell n'esdevé el cànon i la mesura.»	3,6
«Car les activitats que duem a terme ens fan ésser com som. [...] Ignorar que les habituds provenen d'aquestes activitats, només o fa qui és ben bé un talòs.»	3,7
«Però tots aquests excessos no es donen plegats en una sola persona. És impossible, perquè el mal també es destrueix a si mateix; i, mai que fos total, esdevindria insuportable.»	4,11
«És un fet que molta gent vol ésser ben tractada, però els costa de fer el bé perquè no en veuen la utilitat.»	8,16
«Per tant, ni hem d'estimar allò que és dolent ni hem de fer-nos semblants a allò que és pervers, perquè, tal com hem dit, el que és semblant estima el que se li assembla.»	9,3
«De la mateixa manera que una ciutat, o qualsevol sistema polític, és allò que és el seu grup dominant, d'igual manera l'home és allò que és la seva part dominant.»	9,8
«En qui és depravat es produeix una discordança entre allò que cal fer i allò que fa. El bonhomiós, en canvi, fa allò que cal fer. Car tot intel·lecte escull el millor per a cadascú, i el bonhomiós obeeix l'intel·lecte.»	9,8
«La gent, dominada per la passió, busca el seu plaer i allò que li'n produeix, però defuig el dolor contrari. No comprèn allò que és noble i plaent de debò	10,10

perquè és incapaç de gustar-ho.»	
«Tal com acabem de dir, doncs, per a ésser bo, cal haver rebut una bona criança i adquirit uns bons costums; cal saber viure amb una disciplina bonhomiosa; cal no fer res de depravat, ni de grat ni per força.»	10,10
«Ara, com que hom negligeix el que és comú, aleshores correspon a cadascú d'ajudar els seus fills i els seus amics a viure virtuosament o, si més no, de proposar-s'ho.»	10,10

Virtut: concepte general

«L'elogi escau a la virtut, ja que per ella els homes fan accions nobles. Els encomis, en canvi, escauen a les tasques acomplertes, tant corporals com anímiques.»	1,12
«Tanmateix, tant l'art com la virtut s'adrecen sempre a allò que costa, ja que fins el bé, quan costa, esdevé millor. Per això, qualsevol tractament de la virtut i de la política ha de tenir en compte el plaer i el dolor. Qui en faci un bon ús esdevindrà bo; que en faci un mal ús, malvat.»	2,2
«Les virtuts, en canvi, són formes d'escolliment; o, en tot cas, no es donen sense escolliment.»	2,4
«Hem de dir que tota virtut proporciona, a allò de què ella és virtut, l'assoliment de la seva plenitud i el ple acompliment de la seva tasca.»	2,5
«Però, si tot això, ho fem quan cal, pel que cal, a favor del que s'ho mereix, amb vista del que s'ho val i tal com cal, llavors es dona un punt mitjà i excel·lent ensems, que és la virtut. Semblantment, en les accions hi ha també excés, mancança i punt mitjà. La virtut, doncs, té a veure amb passions i accions, en les quals l'excés erra i la mancança és blasmada, mentre que el punt mitjà és elogiuable i reix. Per tant, la virtut és una mena de terme mitjà tendent vers el punt mitjà.»	2,5
«La virtut és, doncs, una habitud d'escollir que consisteix en un terme mitjà relatiu a nosaltres, determinat per la norma moral, és a dir, per allò que determinaria el qui és prudent. Aquest terme és mitjà en relació amb dos vicis: l'un per excés i l'altre per mancança.»	2,6
«Hi ha, doncs, tres disposicions: dues són vicis, l'una per excés i l'altra per mancança, mentre que la tercera és virtut, això és, el terme mitjà.»	2,8
«Trobar en tot el punt mitjà és, doncs, una tasca, com ho és, per exemple, trobar el punt mitjà d'una circumferència, cosa que no és pas a l'abast de tothom, sinó únicament de qui ho sap fer. [...] Per aquesta raó, el bé és rar, elogiuable i noble.»	2,9

«De les virtuts, considerades en general, n'hem precisat esquemàticament el gènere. Això és, hem establert que són un terme mitjà i una habitud; que per llur natura tendeixen a realitzar les mateixes accions de les quals provenen; que es troben en el nostre poder i que són voluntàries; i que actuen d'acord amb la norma recta.»	3,8
«És més propi de la virtut fer el bé que no pas rebre'l; realitzar el que és noble, més que no pas abstenir-se de fer el que és ignominiós.»	4,1
«Les accions virtuoses són nobles i són acomplertes amb vista a llur noblesa.»	4,2
«Sense virtut no és gens fàcil de tenir un capteniment adient a la sort.»	4,8
«Del punt d'honor, no en podem pas parlar com si fos una virtut, car sembla que té més de passió que d'habitud. El definim com la por al deshonor, una por que al capdavall esdevé molt semblant a la por del perill.»	4,15
«En l'ànima hi ha tres facultats orientades primordialment a l'acció i a la veritat: la sensibilitat, l'intel·lecte i el desig. D'aquestes, la sensibilitat no és el principi de cap acció moral.»	6,2
«A un déu, li correspon quelcom de més excels que la virtut; a una bèstia, quelcom de genèricament diferent d'un vici.»	7,1
«En efecte, tant la virtut com la maldat atenyen el principi de l'acció: l'una el preserva, l'altra el corromp. En les accions morals, aquest principi és la finalitat; en matemàtica, aquest principi és el conjunt de pressupòsits.»	7,8
«Car, pel que velem, la virtut i el dreturer són, tal com hem dit, la mesura de totes les coses.»	9,4

Virtuts ètiques

«Distingim, doncs, entre virtuts intel·lectuals i virtuts ètiques. Així, la saviesa, l'enteniment i la prudència són intel·lectuals; la liberalitat i la templança són ètiques.»	1,13
--	-------------

Virtuts ètiques: amabilitat

[Qui practica la virtut de l'amabilitat] «Tractarà igualment els desconeguts i els coneguts, els íntims i els forans, llevat d'allò que sigui propi de cada cas.»	4,12
«En canvi, el qui es manté en el punt mitjà és la persona sincera i veraç en	4,13

la seva manera de viure i de parlar, algú que reconeix les qualitats que té, sense engrandir-les ni empètitir-les.»	
«En la vida també hi ha temps per al repòs, i una manera de reposar és entretenir-se divertint-se. Per això, sembla que hi ha d'haver una mena de tracte afable que determini què cal dir, com cal dir-ho i com ens ho hem de prendre quan sentim que parlen de nosaltres. [...] Dels qui es diverteixen afablement, diem que són jovials com si volguéssim dir que tenen l'esperit jove.»	4,14

Virtuts ètiques: amistat

«A continuació hauríem de tractar de l'amistat. Sens dubte, és una virtut, o quelcom que comporta una virtut, i és d'allò més necessària per a la vida. Ningú, encara que fruis de tots els altres béns, no s'avindria a viure sense amics.»	8,1
«L'amistat ajuda els joves a evitar l'error; els vells, a curar-se i a superar llur feblesa en l'activitat; i els qui són en la flor de la joventut, a emprendre nobles accions. En efecte, "quan dos van junts" esdevenen més capaços de pensar i d'actuar.»	8,1
«Quan els homes són amics no els cal justícia; però quan són justos els cal, a més, l'amistat. Sembla com si la relació amical fos la manera més elevada d'ésser just. / Però l'amistat no sols és necessària, sinó també bella.»	8,1
«L'amistat perfecta és la que es dona entre els qui són bons i els qui excel·leixen igualment en la virtut. [...] Són amics de debò perquè desitgen béns als amics amb vista als mateixos amics.»	8,4
«És comprensible que aquestes amistat sigui rares, ja que d'amics com aquests, n'hi ha pocs.»	8,4
«Amb tot, és evident que solament entre els bons hi pot haver autèntica amistat, perquè els dolents només troben plaer, l'un en l'altre, quan hi ha alguna utilitat en perspectiva.»	8,5
«Tanmateix, és el tracte amable allò que abans que res defineix i fa existir l'amistat.»	8,7
«No és possible d'esdevenir amic de moltes persones amb una amistat perfecta, com tampoc no és possible d'estar enamorat de moltes persones alhora. Car l'enamorament és una extremitat que, per la seva natura, ens duu a una sola persona.»	8,7
«Per ambició, moltes persones prefereixen ésser estimades que estimar. Per això, molta gent aprecia els aduldors.»	8,9

«Així, sembla que l'amistat consisteix a estimar, més que no pas a ésser estimat.»	8,9
«Admetent, doncs, que l'amistat consisteix sobretot a estimar, raó per la qual elogiem els qui estimen els amics, sembla que cal admetre que l'amor és la virtut dels amics.»	8,10
«L'amistat és igualtat i semblança; sobretot, semblança en la virtut.»	8,10
«En la mesura que entre ells hi ha comunió, en aquesta mateixa mesura hi ha amistat i també justícia. Ben bé que ho diu el proverbi: "entre amics tot és comú", perquè el fonament de l'amistat és la comunitat.»	8,11
«Totes, doncs, que totes les menes de comunitat són parts de la comunitat política, talment que les diverses classes d'amistat es corresponen a les diverses menes de comunitat.»	8,11
«Pel que fa a la manera com han de viure marit i muller –i, en general, els amics – és el mateix que preguntar-se com s'han de captar per a ésser justos.»	8,14
«En efecte, els qui s'han fet amics a causa de llur virtut estan sempre amatents a fer-se el bé, els uns als altres, perquè fer-ho és propi de la virtut i de l'amistat.»	8,15
«En efecte, hom considera que l'amic és aquell qui vol i fa allò que és bo o que sembla ésser-ho, a causa de l'amic. Hom considera també que l'amic és aquell qui vol que l'altre existeixi i visqui en bé d'ell mateix, tal com fan les mares envers llurs fills o com fan els amics un cop acabada la renyina.»	9,4
«Pel que veiem, doncs, el malvat no té vincles amicals amb si mateix, per tal com no hi ha res en ell que sigui amable. Si ésser d'aquesta manera és una gran dissort, cal defugir resoludament la maldat i intentar d'ésser bonhomiosos. Aleshores, tindrem vincles amicals envers nosaltres mateixos i podrem esdevenir amics d'altri.»	9,4
«La concòrdia és també, com tothom veu, un vincle amical. [...] Diem, en canvi, que en una ciutat hi ha concòrdia quan tots estan d'acord sobre què els convé, quan tots elegeixen de fer unes mateixes coses i quan tots a compleixen allò que han acordat plegats.»	9,6
«[...] el millor amic és aquell qui vol el bé per a l'estimat, a causa del mateix estimat, encara que ningú no ho sabés.»	9,8
«Ja hem dit que tots els vincles amicals provenen de la relació amb si	9,8

mateix, estesa posteriorment a altri.»	
«Així, convé de cercar no el nombre més gran d'amics, sinó el nombre d'aquells amb qui hom pot conviure. Car no sembla pas possible de tenir una forta amistat amb moltes persones.»	9,10
«Tanmateix, d'amistat autèntica, basada en la virtut, no en podem tenir amb gaires persones. Ja seria prou que trobéssim uns quants amics d'aquesta mena.»	9,10
«En canvi, convé que ens atansem als dissortats, anant-hi de bon grat sense que ens cridin, ja que és propi de l'amic fer el bé, sobretot als qui passen necessitat i no li reclamen ajut.»	9,11
«En efecte, l'amistat és comunió, de manera que la relació que hom té amb si mateix, hom la té amb l'amic.»	9,12

Virtuts ètiques: coratge

«En relació amb els temors i amb les gosadies, el terme mitjà és el coratge.»	2,7
---	------------

Virtuts ètiques: justícia

«Considerem en quants sentits diem que algú és injust. Ho diem del transgressor de la llei i del cobdiciós que no respecta la igualtat. Per tant, és evident que serà just qui compleixi la legalitat i qui respecti la igualtat. Ésser just comporta, doncs, legalitat i igualtat; ésser injust, il·legalitat i desigualtat.»	5,2
«En aquest sentit, considerem justes totes les accions ordenades a procurar i a mantenir la felicitat i tot allò que la constitueix dins la comunitat política.»	5,3
«De fet, la justícia i la virtut s'identifiquen, encara que llur ésser no sigui pas el mateix: per esguard de la relació amb altri, hi ha justícia; per esguard de l'habitud en general, hi ha la virtut.»	5,3
«Gairebé tot el que és legal és una prescripció provinent de la virtut total, per tal com la llei ens ordena de viure d'acord amb cada virtut i ens prohibeix de viure d'acord amb cap perversitat.»	5,5
«Tothom admet que una distribució és justa quan ha estat feta en relació amb el mèrit de cadascú. [...] Allò que és just constitueix, doncs, una mena de proporció.»	5,6
«És clar que allò recíprocament just és el vincle que permet l'intercanvi	5,8

social, sempre que la reciprocitat sigui proporcional i no pas igual. En efecte, la ciutat es manté unida per l'intercanvi proporcional.»	
«La injustícia, al contrari, remet a allò que és injust: és un excés o una mancança desproporcionats d'allò que és avantatjós o perjudicial.»	5,9
«La justícia política existeix entre els qui, essent lliures i iguals – sia proporcionalment, sia aritmèticament –, conviuen amb la intenció d'assolir l'autarquia.»	5,10
«Captar-se injustament equival a concedir-se a si mateix molt d'allò que és bo en general, i poc d'allò que és dolent en general.»	5,10
«Allò que és just es troba en aquelles persones que participen dels béns que ho són en si mateixos, i que són capaces de cometre un error per excés o per mancança.»	5,13
«Aquesta és, doncs, la natura de l'equitat: corregir la llei allí on falla perquè és universal.»	5,14
«El que anomenem <i>judici</i> – una qualitat que ens permet de parlar de persones judicioses, això és, que tenen judici – és el discerniment recte d'allò que és equitable.»	6,11
«Tanmateix, si hom no vetlla pel que és comú, arriba el desastre. Fatalment es produeixen sedicions perquè tothom presenta exigències, però ningú no està disposat a afer allò que en justícia hauria de fer.»	9,6

Virtuts ètiques: liberalitat

«En relació amb el fet de donar diners o de rebre'n, el terme mitjà és la liberalitat; l'excés i la mancança són la prodigalitat i l'avarícia.»	2,7
«Parlem tot seguit de la liberalitat. Sembla que és un terme mitjà en relació amb afers de diners.»	4,1
«La prodigalitat i l'avarícia també es relacionen amb afers de diners: constitueixen excessos i mancances.»	4,1
«El pròdig té un vici concret, el de dilapidar la fortuna. Essent pròdig, es duu a si mateix a la perdició. Car sembla que destruint la fortuna hom es perd a si mateix, perquè la vida depèn dels béns que posseïm. Aquest és, sens dubte, el sentit que donem a la prodigalitat.»	4,1
«No és fàcil que el liberal s'enriqueixi, perquè no se sent gens inclinat a	4,2

obtenir ni a guardar. Tot al contrari, és generós i no aprecia els diners per si mateixos, sinó únicament en la mesura que en pot fer do.»	
«L'avarícia, en canvi, és incurable. Fins i tot sembla que allò que fa les persones avares és la vellesa o qualsevol altra incapacitat. L'avarícia és també connatural als homes, més que no pas la prodigalitat. Hi ha més gasius que generosos. [...] / En realitat, consisteix en dues coses: en una mancança a l'hora de donar, i en un excés a l'hora d'obtenir.»	4,3

Virtuts ètiques: magnanimitat

«En relació amb l'honor i amb el deshonor, el terme mitjà és la magnanimitat; de l'excés, en diem vanitat; de la mancança, pusil·lanimitat.»	2,7
«Sembla que el magnànim és aquell qui es creu digne de magnes coses, i ho és. El qui se'n creu digne, sense ésser-ho, és un insensat, i ningú que excel·leixi per la seva virtut no és insensat ni neci. [...] En canvi, que es creu digne de coses grans, sense ésser-ho, és vanitós, encara que no sempre ho serà qui sospira per coses més grans que aquelles de què ell és digne. D'altra banda, qui es creu menys digne del que ell és en realitat és pusil·lànim.»	4,7
«Aquest bé és l'honor, el més gran dels béns exteriors. Per consegüent, el magnànim és aquell qui sap captar-se com cal davant l'honor i el deshonor.»	4,7
«El magnànim essent, doncs, digne del més gran, serà la millor persona. [...] Per tant, és ineludible que sigui bo el qui és veritablement magnànim. Fins i tot caldria pensar que escau al magnànim tenir la magnitud de totes les virtuts. [...] Sembla, doncs, que la magnanimitat és com una mena de coronament de les virtuts; les engrandeix i, tanmateix, les necessita per a existir.»	4,7
«El magnànim és soberg envers els potentats i afavorits per la bona sort, però condescendent amb la gent humil.»	4,8
«Els vanitosos, en canvi, són insensats que no es coneixen a si mateixos.»	4,9
«De fet, blasmem l'ambició, perquè és àvid d'honor més del que cal o on cal no ésser-ho. Blasmem també l'indiferent, perquè no es mostra predisposat a ésser honorat ni tal sols per haver dut a terme accions nobles.»	4,10

Virtuts ètiques: magnificència

«La magnificència, com el seu mateix nom indica, és una magna despesa convenient. [...] El magníficent és liberal, però el liberal no és pas forçosament magníficent. / En aquest camp, l'habitud que falla per	4,4
---	------------

mancança, l'anomenem <i>mesquinesa</i> ; la que falla per excés, <i>vulgaritat</i> i <i>xaroneria</i> [...]»	
--	--

Virtuts ètiques: mansuetud

«La mansuetud és el terme mitjà pel que fa a la ira. De fet, no hi ha cap nom específic per a aquest punt mitjà; i gairebé tampoc per als extrems. Per això, del punt mitjà, en diem <i>mansuetud</i> , encara que el significat d'aquest mot es decanti cap a la mancança, la qual no té nom. De l'excés, en podríem dir <i>iracúndia</i> . La passió, doncs, és la ira, si bé és provocada per causes múltiples i diverses.»	4,11
«Ésser mansuet vol dir restar impertorbable i no deixar-se endur per cap passió; enutjar-se només d'aquella manera, per allò i pel temps que ordeni la norma recta.»	4,11
«És clar que blasmem la manca d'ira, que podem anomenar <i>indolència</i> o d'altra manera.»	4,11

Virtuts ètiques: prudència

«Tant l'excés com la mancança destrueixen, doncs, la prudència i el coratge; en canvi, el terme mitjà les conserva.»	2,2
«Sembla que el prudent és aquell qui pot deliberar adequadament sobre allò que és bo i convenient per a ell; no en sentit parcial, com ara, allò que afecta la salut i la vigoria, sinó en sentit general, això és, allò que permet de viure amb plenitud.»	6,5
[La prudència] «Només pot ésser, doncs, una habitud pràctica, enraonada i tendent a la veritat, que versa sobre allò que és bo o dolent per a l'home.»	6,5
«La prudència, en canvi, s'orienta vers allò que és humà i vers allò sobre què hom pot deliberar. Diem que és prudent aquell qui emprèn, abans que res, la tasca de deliberar bé. [...] Qui delibera bé en general és aquell qui tendeix enraonadament a l'obtenció del millor dels béns que l'home pot realitzar.»	6,8
«La causa d'això és que prudència s'ocupa d'allò particular que hom només arriba a conèixer mitjançant l'experiència.»	6,9
«Així, la prudència es contraposa a l'intel·lecte, perquè l'intel·lecte té per objecte les entitats definidores que no podem demostrar.»	6,9
«Per consegüent, si deliberar assenyadament és propi dels prudents, la deliberació assenyada consistirà en una rectitud envers allò que és	6,10

convenient per a la consecució d'aquell fi, la veritable consecució del qual és la prudència.»	
«La prudència és directiva, car té per fi determinar què cal fer i què cal no fer. L'enteniment, en canvi, només és discernidor. En realitat, l'enteniment s'identifica amb la comprensió; i l'entenimentat, amb el comprensiu.»	6,11
«D'altra banda, només és possible d'acomplir la tasca humana mitjançant la prudència i la virtut ètica. En efecte, la virtut fa que sigui recte l'objectiu que ens proposem, i la prudència fa que siguin rectes els mitjans que fem.»	6,13
«Tanmateix, el bé millor només es manifesta a l'home de bé, perquè la malícia ens foravia i fa que ens enganyem pel que fa als principis de l'acció. És evident, doncs, que és impossible d'ésser prudent sense ésser bo.»	6,13
«Car la virtut ens orienta a realitzar el fi; la prudència, a realitzar aquelles accions que condueixen al fi.»	6,13

Virtuts ètiques: templança

«En relació amb els plaers i amb els dolors, amb el benentès que no ens referim pas a tots els plaers i, menys encara, a tots els dolors, el terme mitjà és la templança; l'excés, el desenfrenament.»	2,7
«Enllestit el coratge, parlem tot seguit de la templança, car ambdues semblen ésser les virtuts de les parts irracionals de l'ànima. Ja hem dit que la templança és el terme mitjà en relació amb els plaers.»	3,13
«El desenfrenat apeteix, doncs, tots els plaers o, si més no, els més intensos; i, endut per l'apetència, arriba a preferir-los a tot.»	3,14
«Les apetències, quan són grans i fortes, arriben a foragitar el raonament. Per aquest motiu, han d'ésser mesurades i poques, i no han d'oposar-se gens a la raó. D'això, en diem estar endegat i refrenat.»	3,15
«És evident, doncs, que només hi ha moderació i immoderació en aquell camp en què també hi ha templança i desenfrenament.»	7,7
«A l'immoderat s'oposa el moderat; al qui sucumbeix a la mol·licie, el qui té tremp. En efecte, tenir tremp consisteix a resistir; ésser moderat, a dominar-se. Ara bé, resistir-se i dominar-se són coses distintes, tant com evitar la derrota i guanyar. Ésser moderat, doncs, és preferible a tenir tremp.»	7,8
«La immoderació presenta dues formes: la precipitació i la debilitat.»	7,8

«L'immoderat no persisteix en la norma per excés en la fruïció.»	7,11
«En realitat, no tot allò que hom fa per plaer és desenfrenat, pervers o immoderat; només ho és allò que hom fa per un plaer ignominiós.»	7,10

Virtuts intel·lectuals

«Hi ha, doncs, dues menes de virtut: la intel·lectual i l'ètica. La virtut intel·lectual s'origina i es desenvolupa sobretot mitjançant la instrucció, raó per la qual necessita experiència i temps. L'ètica, en canvi, prové de l'acostumament, talment que el mot grec <i>êthos</i> , amb una lleugera modificació, es deriva d' <i>êthos</i> .»	2,1
«Reprenem el fil i tractem novament de les virtuts intel·lectuals. Admetem que allò que, afirmant i negant, permet a l'ànima de realitzar la veritat és de cinc menes, a saber: art, ciència, prudència, saviesa i intel·lecte. La consideració i l'opinió, en canvi, poden fer que hom s'enganyi.»	6,3

Virtuts intel·lectuals: art

«Per tot plegat, dir <i>art</i> és tant com dir <i>habitud productiva, enraonada i tendent a la veritat</i> .»	6,4
--	------------

Virtuts intel·lectuals: ciència

«Per consegüent, la ciència és una habitud demostrativa, amb totes aquelles precisions que hem assenyalat en els <i>Analítics</i> . Així, hom coneix científicament quan assoleix una convicció adquirint coneixement dels principis.»	6,3
«La ciència és una consideració sobre allò que és universal i necessari. És un fet que hi ha principis a partir dels quals obtenim les demostracions i la ciència en general, car la ciència és enraonada. Així, doncs, no hi pot haver ciència dels principis de la ciència, com tampoc no hi pot haver art ni hi podem exercir la prudència.»	6,6

Virtuts intel·lectuals: saviesa

«En relació amb les arts, atribuïm la saviesa als qui són extremament hàbils en una art. [...] Per tant, quan ací parlem de <i>saber-ne</i> , <i>saviesa</i> té, per a nosaltres, el significat d' <i>excel·lència</i> en el domini d'una art.»	6,7
«És evident, doncs, que la saviesa ha d'ésser la més rigorosa de totes les ciències. Per això, el savi no solament ha de conèixer allò que es deriva dels principis, ans també ha d'atènyer la veritat sobre els principis. La saviesa	6,7

serà, doncs, intel·lecte i ciència ensems, a la manera d'una ciència capital que cospa les realitats més valuoses.»	
«Amb el que acabem de dir queda clar que la saviesa és ciència i intel·lecció de les realitats més eminents per llur natura.»	6,7
«Semblantment, la saviesa produeix la felicitat, ja que, essent la saviesa una part de la virtut total, posseir-la o realitzar-la ens fa feliços.»	6,13

TAULA DE VIRTUTS I VICIS SEGONS L'ÈTICA A NICÒMAC

ÀREA	Vici per manca	Virtut o terme mitjà	Vici per excés
gosadia	covardia	coratge	temeritat
plaer	insensibilitat	temprança	desenfrenament
diner	avarícia	liberalitat	prodigalitat
diner	mesquinesa	magnificència	vulgaritat
honor	pusil·lanimitat	magnanimitat	vanitat
honor	indiferència	---	ambició
ira	indolència	mansuetud	iracúndia
comunicació	malagradesitat	amabilitat	falagueria
comunicació	sornegueria	veracitat	fatxenderia
comunicació	esquivesa	jovialitat	burla
passió	timidesa	punt d'honor	desvergonyiment
passió	malvolença	indignació	enveja